

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Directie Participatie
o.v.v. Mariene Strategie deel 2
Postbus 20901, 2500 EX Den Haag
Ingediend via: www.platformparticipatie.nl/marienstrategie

Utrecht, 14 mei 2020

Betreft: "Zienswijze Ontwerp Mariene Strategie (Deel 2), actualisatie KRM-monitoringsprogramma 2020-2026"

Met dit schrijven maken wij, Stichting De Noordzee, Plastic Soup Foundation en IVN Natuureducatie gebruik van de mogelijkheid een zienswijze in te dienen op het "Ontwerp Mariene Strategie deel 2, actualisatie KRM-monitoringsprogramma 2020-2026" met focus op Descriptor 10 Zwerfvuil.

Rivieren zijn een belangrijke route van plastic afval naar de zee. Geschat wordt dat er jaarlijks 40.000 ton afval via de Nederlandse rivieren de Noordzee instroomt (Gebiedsagenda Noordzee 2050.) In Mariene Strategie deel 1 wordt rivierafval benoemd als belangrijk aandachtspunt in het onderzoeken van de bronnen van zwerfvuil in het mariene gebied. Vervuiling van rivieren door plastic, inclusief microplastics, is schadelijk voor het milieu en draagt bij aan de wereldwijde plasticsoep. Gezien het streven van de Nederlandse overheid om de Goede Milieutoestand in de Noordzee te bereiken, zal moeten worden voorkomen dat rivierafval de zee bereikt.

Echter de monitoring van rivierenafval is **niet** opgenomen in Kaderrichtlijn Marien en ook **niet** in de huidige Kaderrichtlijn Water. Er is dus geen wettelijke verplichting.

Wij pleiten voor opname van landelijke rivierafval monitoring op oevers in het stroomgebied van de Rijn en de Maas, Schelde en de Eems volgens de rivier OSPAR methodiek ontwikkeld door Schone Rivieren voor effectieve bronaanpak van rivierenafval en daarmee de aanpak van afval in zee. Dit zijn onze argumenten:

- 1) *Meten is weten*
- 2) *Uitbreiding van het monitoringprogramma is noodzakelijk voor effectieve bronaanpak van zwerfafval in zee en in rivieren*
- 3) *Het ontwikkelde rivier OSPAR protocol is bewezen zeer geschikt voor het karakteriseren van het type en de samenstelling van zwerfafval op rivieroever.*

Metten is weten

Er is er nog veel onbekend over hoeveelheden en typen afval die via rivieren onze Noordzee instromen. Meten is weten. Het klinkt heel logisch en dat is het ook. Al meer dan 15 jaar wordt het strandafvalonderzoek uitgevoerd op de Nederlandse stranden. De resultaten van de monitoring zijn de basis voor het Nederlandse beleid voor aanpak van strandafval. Inmiddels wordt in meer dan 11 Europese landen het strandafvalonderzoek uitgevoerd. De Europese data die al deze strandafvalmonitoringen hebben opgeleverd, dienden als essentiële input voor de ontwikkeling van de European Plastics Strategie en de totstandkoming van de Europese Richtlijn voor wegwerpplastic en vistuig.

Er zijn verschillende projecten geweest vanuit Rijkswaterstaat om het macro rivierafval op oevers inzichtelijk te maken. Er is sporadisch gemeten met verschillende methodieken wat het lastig maakt om te vergelijken en interpretaties te doen. Dat is zonde geweest van kostbare tijd en publieke

middelen. Met de uitbreiding van het monitoringsprogramma kan de dataverzameling van macro rivierafval geharmoniseerd worden.

Ook biedt de uitbreiding van het monitoringsprogramma waardevolle inzichten in bronnen van microplastics aanwezig in riviersystemen. Als macroplastics eenmaal aanwezig zijn in het milieu, kunnen ze direct bijdragen aan microplastics vervuiling. Plastics vallen uiteen in kleine stukjes en worden uiteindelijk microplastics.

Met deze waardevolle informatie worden afvalstromen (in – en uitstroom) inzichtelijk en kan een Nederlandse afvalbalans ontwikkeld worden. Hiermee kan er een compleet beeld verkregen worden van de vervuiling van macro- en micro plastics in rivieren en de Noordzee. Op dit moment ontbreekt deze kennis voor effectieve bronaanpak.

Uitbreiding van het monitoringprogramma is noodzakelijk voor effectieve aanpak van zwerfafval in zee en in rivieren

Huidige overheidsinformatie blijkt onvoldoende voor de bronaanpak van rivierafval. De rapportage *“Wat spoelt er aan op rivieroever?”* van Schone Rivieren geeft de resultaten duidelijk weer¹. De belangrijkste bevindingen van twee jaar afvalmonitoring langs de oevers van Maas en Waal zijn:

- Er zijn 152.800 stuks afval geturfd: gemiddeld 496 stuks afval per 100 meter rivieroever;
- 81 procent van het rivierafval bestaat uit plastic;
- Ondefinieerbare stukjes plastic zijn het meest gevonden;
- 25 procent van het gevonden afval is wegwerpplastic;
- Bij 43 procent van de metingen zijn nurdles, ofwel plastic korrels aangetroffen;
- Op 19 meetlocaties zijn meer dan 1200 stuks afval per 100 meter aangetroffen;
- De top 10 meest gevonden afval bestaat uit voornamelijk uit wegwerp plastics (o.a. drank – en snack- en voedselverpakkingen, sanitair afval (o.a. wattenstaafjes en sanitaire doekjes).

Dat afval in de rivieren van de Nederlandse delta terecht komt heeft verschillende oorzaken. Dit zijn de belangrijkste:

- Bewust of onbewust achterlaten van afval op straat of in de natuur door gebruikers;
- Slecht/slordig afvalmanagement rondom en op bedrijventerreinen;
- Slecht/slordig afvalmanagement in havens en door de binnenvaartsector;
- Dumping van grof- en huishoudelijk afval;
- Storten van vervuilde grond bij verondieping;
- Riooloverstort op oppervlaktewater;
- Afval dat vanuit buurlanden, via de Maas en Rijn, binnenstroomt.

De conclusie is helder. Onze rivieren zijn vervuild. Het verzamelen van kennis over hoeveelheid en samenstelling en herkomst van afval in de rivieren is cruciaal voor het vaststellen van ontwerp en toetsing van het programma van maatregelen voor zwerfafval in de KRM.

Zonder structurele monitoring wordt het lastig om specifieke brongerichte maatregelen te formuleren en verantwoordelijke waterbeheerders (Rijkswaterstaat en waterschappen) en provincies gemeenten en buurlanden verplichten om maatregelen te nemen richting vervuilende sectoren.

¹ www.schonerivieren.org

Het ontwikkelde rivier OSPAR protocol is bewezen als zeer geschikt voor het karakteriseren van het type, de samenstelling en de herkomst van zwerfafval op rivieroever

In 2019 heeft Rijkswaterstaat een evaluatie uitgevoerd van het ontwikkelde rivier OSPAR protocol door Schone Rivieren en verzamelde gegevens door Wageningen Universiteit (WUR)². Het rivier-OSPAR-protocol is het meest gedetailleerde protocol voor het karakteriseren van het type, de samenstelling en de herkomst van zwerfafval op de rivieroever. De rivier-OSPAR-methode maakt gebruik van een gedetailleerde itemlijst voor het verzamelen van gegevens, met meer dan 100 specifieke items en 10 hoofdcategorieën. De aanbevelingen zijn heldere handvaten voor het opzetten van een monitoringsprogramma op rivieroever.

Inmiddels hebben buurlanden ook al interesse getoond in de rivier-OSPAR methodiek. Harmonisatie van meetmethodes is cruciaal voor Europese samenwerking en gezamenlijke aanpak. Laten we als Nederland het voortouw nemen.

Start nu met monitoring van rivierafval

Onze argumenten zijn helder. Wij pleiten voor opname van landelijke macro rivierafval monitoring op oevers in het stroomgebied van de Rijn en de Maas, Schelde en de Eems. De bewezen geschikte methodiek is al voor handen om het huidige KRM monitoringsprogramma voor de periode 2020-2026 uit te breiden. Hiermee kan er informatie worden verzameld die cruciaal is voor toetsing en effectiviteit van het programma van maatregelen voor zwerfvuil en uitvoering van de Europese Richtlijn voor wegwerpplastic en voor het bepalen van de GMT.

De resultaten van het Schone Rivieren onderzoek laten zien dat onze rivieren vervuild zijn. Voor de aanpak van afvalbronnen is gestandaardiseerde monitoring noodzakelijk en van essentiële waarde. De methodiek is beschikbaar en behoeft geen jarenlange ontwikkeling. Afval hoort niet in zee en rivieren. Schone rivieren zijn van levensbelang voor Nederland en onze natuur. Wij vragen om nu te starten met de macro rivier afvalmonitoring.

Graag vernemen wij uw reactie op onze inbreng.

Hoogachtend,

Schone Rivieren

Namens Stichting De Noordzee, Plastic Soup Foundation en IVN Natuureducatie

Contactpersoon Schone Rivieren/ Stichting De Noordzee

Marijke Boonstra, senior projectleider Schone Zee

Email: m.boonstra@noordzee.nl

Tel: 06-34401874

² <https://zwerfafval.rijkswaterstaat.nl/actueel/nieuws/nieuws/2020/rivier-ospar-methode-toepasbaar-kwantificeren/>